

CSONKA MIRTILL MÁRIA – KISS NAPSUGÁR DOROTI*

A KRIPTOHITEL AZ ÚJ DEVIZAHITEL? – SZABÁLYOZÁSI KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK A KRIPTOHITELEZÉS TERÉN

1. Bevezetés

Bár a kriptoeszközök és a mögöttük álló blokklánc-technológia több mint egy évtizede jelen vannak a pénzügyi piacokon, de továbbra is számos nyitott kérdés maradt a szabályozásuk kapcsán. Ezek közül a kriptohitelezéssel foglalkoztunk részletesebben azon kérdés mentén, hogy az milyen hasonlóságot mutat a hagyományos hitelezéssel – különösen a devizahitelekkel – egy potenciális pénzügyi krízis kialakulása esetén? Vajon léteznek-e megfelelő szabályozás a kriptohitelek adósainak védelmére?

2. A MiCA rendelet

A kriptoeszközök besorolásának a nehézségét leginkább az adja/adta, hogy több hagyományos pénzügyi eszközzel is mutat rokon tulajdonságokat, azonban azok jogi definíciójának nem lehet megfeleltetni. Ez számos jogi kihívást okoz/okozott az elmúlt években. Ezzel kapcsolatban komoly előrelépés volt az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete a kriptoeszközök piacairól (MiCA rendelet), melyet a következőkben röviden bemutatunk.

A MiCA rendelet kísérletet tesz a kriptoeszközök és szolgáltatók Unión belüli szabályozására, meghatározza a különböző típusú kriptoeszköz-tokenek kibocsátásának és kereskedésének a feltételrendszerét.¹ A MiCA rendeletet akkor kell alkalmazni, amikor egyik hagyományos pénzügyi eszközökre vonatkozó uniós jogforrás, így az értékpapír-szabályozás (pl. MiFID), pénzforgalmi szabályozás (pl. EMD) vagy biztosítási szabályozás (pl. Szlovénia II) sem alkalmazandó.²

A rendelet célja, hogy egységes szabályokat állapítson meg az Európai Unió más pénzügyi szolgáltatási jogszabályai által eddig még nem szabályozott kriptoeszközök kibocsátóira és az ilyen kriptoeszközökkel kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó szereplőkre vonatkozóan.³ Továbbá az is, hogy kellő hatékonysággal védje a fogyasztókat és a befektetőket, de úgy, hogy mindeközben elősegítse a pénzügyi szektorban az innovációt és a tisztességes versenyt.⁴ A befektetők és a fogyasztók védelmét akként kívánja biztosítani a rendelet, hogy tisztességes marketinggyakorlatot és átlátható közzétételt tesz kötelezővé. Mindezek abban segítenek a fogyasztókat, hogy a kriptoeszközökkel kapcsolatban megfontolt döntést tudjanak hozni.⁵

2.1. Kriptoeszközök osztályozása

A MiCA rendelet mindenekelőtt meghatározza a kriptoeszközök fogalmát, miszerint: „A kriptoeszköz érték vagy jog digitális megtestesítője, amely megosztott főkönyvi technológia vagy hasonló technológia alkalmazásával elektronikusan átruházható és tárolható.”⁶ A rendelet három típusba sorolja a kriptoeszközöket. Egyrészt beszél az elektronikuspénz-tokenekről, ez a kriptoeszközök olyan típusa, amely stabil érték fenntartására hivatott azáltal, hogy egy hivatalos pénznem értékéhez van kötve. Másrészt megkülönbözteti az eszközalapú tokeneket, ez olyan nem elektronikuspénz-token, amely stabil érték fenntartására törekszik azáltal, hogy értéke egy másik eszközhöz vagy joghoz (pl. aranyhoz, más kriptoeszközhöz stb.), vagy ezek kombinációjához van kötve, beleértve egy vagy több hivatalos pénznemet is.⁷ A harmadik csoportba pedig a felhasználói tok-

enek tartoznak. Ezek olyan kriptoeszköz-típusok, amelyek a kibocsátó termékéhez vagy szolgáltatásához való hozzáférést biztosítják, és amelyeket csak és kizárólag a szóban forgó tokenek kibocsátója fogad el.⁸ Ilyennek minősül pl. egy tokenizált fitnessbérlet. Illetve egy negyedik csoportját is meghatározza a MiCA a kriptoeszközöknek. Ezt a csoportot általános kriptoeszközöknek nevezzük, és ide tartozik minden olyan kriptoeszköz, amely nem sorolható be az előbbi három csoport egyikébe sem. Ilyen kriptoeszköz tipikusan a bitcoin.⁹

A MiCA rendelet azt is meghatározza, hogy mely kriptoeszközök-re nem terjed ki a szabályozása. Eszerint: „Ez a rendelet nem alkalmazandó azokra a kriptoeszközökre, amelyek egyediek és nem helyettesíthetők más kriptoeszközökkel”.¹⁰ A nem helyettesíthető tokenek (angolul non-fungible token; rövidítve NFT) olyan digitális eszközök, amelyek az egyedi tárgy tulajdonjogát vagy hitelességét igazolják. Az NFT-k szabályozása jelenleg még szürke zónában van, ez egyrészt az egyediségének, másrészt pedig az általuk képviselt eszközök széles spektrumának köszönhető.¹¹ Mivel a MiCA rendelet legfőképpen a helyettesíthető és felcserélhető eszközökkel foglalkozik, ezért a szabályozás szempontjából az NFT-k határterületen maradnak.¹² Emellett vannak további olyan kriptoeszközök is, amelyek a rendelet hatályán kívül maradnak. Ezek a már létező pénzügyi jogszabályok által szabályozott, származtatott termékként, értékpapírként vagy egyéb pénzügyi eszközként elismert kriptoeszközök. Ezek azért esnek ki a MiCA rendelet hatálya alól, mert rájuk a továbbiakban is a már fennálló szabályozási keretek vonatkoznak.¹³

2.2. Hiányosságok a MiCA rendeletben

Bár a MiCA komoly előrelépés a kriptoeszközök szabályozása terén, mégis akadnak hiányosságai, ezek közül az egyik, amit mielőbb rendeznie kell, a kriptohitelezés kérdése. Ha valaki kriptoeszközben vesz fel hitelt, akkor hasonló problémákkal találkozhat szemben magát, mint a devizahiteleké. Például, ha a kriptoeszköz erősödik ahhoz az adott valutához képest, amiben a fogyasztó a bevételeit szerzi, akkor a törlesztőrészletek jelentős mértékben elszállhatnak és lényegében a bevételük nagyobb hányadát kell majd törlesztésre fordítaniuk. A kriptoeszközök hitelbiztosítékként történő elfogadása pedig hasonló problémákat okozhat, mint a 2008-as gazdasági válság előtti lakásárbuborék. A válság egyik fő oka az ingatlanok mint hitelbiztosítéki eszközök értékének jelentős zuhanása volt.¹⁴ Ha belegondolunk, az előbbihez képest a kriptoeszközök sokkal kevésbé megbízhatóak a rendkívüli volatilitásuk miatt, ezért problémás lehet, ha a piacon ezeket tömegesen elfogadják hitelbiztosítékként.

Ezenkívül álláspontunk szerint a másik domináns probléma a fogyasztókra nézve, hogy nem kapnak megfelelő tájékoztatást a kriptoeszközökről. A MiCA tartalmaz egy felsorolást, hogy az alapidokumentumnak miket kell tartalmaznia. Ezen kötelezettség a MiCA rendelet alapján elsősorban a „számlavezetéshez” kapcsolódik (pl. kriptoeszközök összegéről, azok értékéről kell tájékoztatni az ügyfelet), illetve magára a kriptoeszközre, és a kriptoszolgáltatóra vonatkozó alapvető információkat kell feltüntetniük a veszélyekre vonatkozó tájékoztatás mellett.¹⁵ Azonban arra például már nem terjed ki ez a kötelezettség, hogy a szerződéskötést megelőzően miről kellene tájékoztatni a fogyasztót, illetve nem tér ki arra sem, hogy jogsértések esetén hova lehet fordulni, illetve egyéb konkrét pénzügyi ügyletekhez kapcsolódó speciális tájékoztatási kötelezettséget sem ír elő.

* A szerzők a Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Karán végzett jogászok. A dolgozat a 37. OTDK pénzügyi jogi tagozatában ért el I. helyezést.

További megoldandó hiányosság, hogy nem tartalmaz szabályokat a befektetővédelemre, illetve a betétesek védelmére vonatkozóan. Azaz egy kriptoszolgáltató bedőlése esetén, nincs lehetősége a fogyasztónak kártalanításért fordulni a Befektetővédelmi Alaphoz (BEVA) vagy az Országos Betétbiztosítási Alaphoz (OBA).¹⁶ Márpedig igenis valós veszélyről van szó, mivel 2022-ben is több hullámban omlott össze a kriptopiac, a fogyasztók számára pedig nem állt fenn a lehetőség, hogy kártalanításért forduljanak valamely szervhez, ahogy az a hagyományos banki vagy befektetési szolgáltatók csődje esetén lenni szokott.¹⁷

2.3. Hazai szabályozás

A rendelet elfogadása után itthon egy új jogalkotási hullám kezdődött meg. Ennek keretében fogadta el az Országgyűlés 2024. áprilisában a kriptoeszközök piacáról szóló 2024. évi VII. törvényt, amely 2024. június 30-án lépett hatályba. A törvény hatálya: „*kiterjed a kriptoeszközök Magyarországon történő kibocsátására, nyilvános ajánlattétel keretében történő kínálatára, illetve kereskedésbe bevezetésére, valamint a Magyarország területén végzett kriptoeszköz-szolgáltatásra, valamint az e tevékenységekkel kapcsolatos felügyeleti feladatok ellátására*”.¹⁸ A törvény szövege alapján az látható, hogy a magyar szabályozás nagyrészt a MiCA rendelet szabályait veszi át, illetve az abban alkalmazott fogalmakat használja. Az új törvény a kriptoeszközök szabályozásának keretében módosította egyrészt a hitelintézeti és pénzügyi vállalkozásokról szóló, másrészt pedig a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatásokról szóló törvényt, egyúttal a felügyeleti szervnek az MNB-t tette meg. A rendelet átültetéséhez nagy reményeket fűznek a szakemberek, mert bíznak abban, hogy ennek hatására nőni fog mind a magánszemélyek, mind az intézmények bizalma a kriptoeszközök irányába.¹⁹

Magyarország vonatkozásában az is érdekes kérdés a rendelettel kapcsolatban, hogy vajon az új szabályozási környezet tükrében a felhasználók hogyan fognak tekinteni ezekre az eszközökre, vajon megnő-e majd a kereslet és a bizalom a kriptoeszközök irányába, és hogy ez az új szabályozás mennyiben hoz majd fellendülést és egy új irányt a magyar kriptopiac számára, ami mondhatni nem is létezett egészen idáig.²⁰

Ezekre a kérdésekre valószínűleg csak a rendelet hatálybalépését követő néhány éven belül fogunk választokat kapni, hiszen minden államnak, és magának az Uniónak is először meg kell tanulnia az új szabályok szerint élni és azokat alkalmazni, majd csak ezután fogjuk látni, hogy a szabályok alkalmazása milyen pozitív és negatív következményekkel fog együtt járni. Ezek után pedig azt is látni fogjuk, hogy a rendeleten kell-e valamit módosítani, hogy egy még hatékonyabb szabályozás születhessen.

Véleményünk szerint a rendelet a hatálybalépését követően nagyobb fokú biztonságot fog biztosítani a fogyasztók és a befektetők részére. Az viszont még kérdéses a rendelettel kapcsolatban, hogy képes lesz-e megszüntetni a nemzeti szabályok széttagoltságát, hiszen az egyes tagállamok kriptopiacai eltérően fejlettek és emiatt a szabályozásuk is eltérő mélységet igényel.

Ami már most biztos, hogy az életbe lépését követően minden kriptokkal kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó cégnek regisztrálnia kell az unió legalább egy tagállamában, mely lehetővé teszi számukra a legális működést az EU teljes területén. A rendelet szabályainak a betartását uniós szinten az Európai Bankhatóság (EBH) és az Európai Értékpapírpiaci Hatóság (ESMA) fogja felügyelni, melynek része lesz a cégek vezetésével és kockázatkezelésével kapcsolatos előírások is.²¹

3. A kriptohitel: A jövő hitele vagy az új devizahitel?

2024. áprilisáig a kriptopiaci szereplők még felügyelet, garanciális és kárviselési szabályok nélkül működtek. Ezen a helyzeten változtatott – legalábbis részben – a MiCA rendelet. Továbbra is alapvető fontosságú azonban, hogy a fogyasztók előzetesen tájékozódjanak

arról, hogy milyen kockázataik vannak az általuk igénybe vett kriptoeszközöknek, illetve kriptoszolgáltatóknak. Az alábbiakban ismertetésre kerülnek a kriptohitelezés kapcsán elérhető adatok, valamint annak működése és veszélyei.

3.1. A kriptohitelezés és annak veszélyei

A kriptohitelezés nagyban hasonlít a hagyományos banki tevékenységhez. A folyamatnak két összetevője van: a) a kriptohitelező platformon lehetőség van betétként kriptoeszközöt elhelyezni, amely után kamatot kaphatunk; b) ennek ellentételezéseként lehetővé tesszük, hogy a kriptoeszközöinket a platform kölcsönadja más felhasználóknak. A kriptohitelező platform lényegében a betétesek és a hitelfelvevők között közvetít, és megállapítható, hogy a hagyományos banki szektoron kívül végeznek hitelközvetítést.²²

A kriptohitel igényléséhez a felhasználóknak regisztrálniuk kell egy centralizált kriptohitel platformra, vagy egy digitális tárcát kell csatlakoztatniuk egy decentralizált kriptohitel platformhoz. Ezt követően kiválasztják a letétbe helyezendő biztosítékot, valamint a kívánt hitel típusát és összegét. Az elérhető összeg a biztosítéktól és a letétbe helyezett összegtől függően változik. A tranzakció befejezéséhez a felhasználóknak a biztosítékot a platform digitális tárcájába kell helyezniük, és a hitelezett összeg azonnal átkerül a felhasználó számlájára vagy digitális tárcájába. A legtöbb hitel azonnal jóváhagyásra kerül, annak feltételeit egy okosszerződés rögzíti.²³

Miért számít olyan vonzóknak az effajta hitelezés manapság? Egyrészt a Ledn és ahhoz hasonló platformok kamatai a hitel típusától függően 11,4% és 13,4% között mozognak, emiatt népszerű lehetőséggé vált a bitcoin alapú hitelezés a szigorodó kamatkörnyezetben. Azaz itt is azt látjuk, mint a devizahitelek esetén, hogy bizonyos esetekben kedvezőbb feltételekkel lehet hozzájutni a kriptohitelhez, mint a hagyományos társaikhoz. Másrészt a kriptoeszköz eladása nélkül ki lehet használni az abban rejlő értékeket, ezáltal ez nagy segítség az embereknek, ha extra likviditáshoz szeretnének jutni. Ha megfelelő az árfolyama, akkor például egy nyitott bitcoin alapú hitel akár jó befektetés is lehet.²⁴ Emellett úgy véljük azért is népszerű lehetőséggé a kriptohitelezés, mert nem kell átesni hitelminősítésen, mint a hagyományos hiteleknel, ezért könnyen előfordulhat, hogy miközben a bank nem nyújt hitelt számunkra, kriptohitelt mégis tudunk felvenni.

A kriptohitelezés mind a hitelezők (azaz a platform betétesei), mind az adósok oldaláról nézve kockázatos. A hitelezőnek azért, mert a platform nem vizsgálja az adósok hitelképességét, így könnyen előfordulhat, hogy az adós nem tudja azt visszafizetni, a hitelező pedig nem kapja meg a törlesztőrészt, így pedig a betéteseknek sem biztos, hogy ki tudja fizetni a nekik járó kamatokat. Sőt még a betétként letett összeget is elveszítheti (arról nem is beszélve, hogy sokszor a hitel futamidejének lejártáig nem is férhet hozzá a betétjéhez), a betétbiztosítás és egyéb fogyasztóvédelmi intézmények pedig nem terjednek ki a kriptohitel platformok ügyfeleire.

Az adósra nézve további veszélyforrás az, ha valaki a kriptoeszköz formájában kap hitelt és abban kell fizetnie a törlesztőrészt, akkor számára az a kockázat, ha emelkedik a kriptoeszköz értéke, akkor neki a saját törvényes fizetőeszközéből egyre többet és többet kell fizetnie ahhoz, hogy a havi törlesztőrésztet visszafizesse. Ez lényegében ugyanaz az eset, mint a devizahiteleknel is megtörtént. Másrészt pedig az adósok rendszerint a hitel összegének meghatározott százalékát elérő értékű hitelbiztosítékot kell letennie (ami lényegében egyúttal betétként is funkcionál, és a platform abból hitelezhet). Amennyiben a hitelbiztosítékot kriptovalutában kell letennie, és annak piaci értéke csökken, akkor a platform fedezetkiegészítési felhívást (margin call) eszközöl, de erről részletesebben majd a későbbiekben írunk.

Továbbá a platform számára az is kockázatot jelent, ha a kriptoeszköz szolgáltató fedezetként az ügylethez, és ha csökken a kriptoeszköz értéke és az adós ezzel párhuzamosan nem teljesít, akkor előfordulhat, hogy a hitelező a fedezetből sem tudja kielégíteni az igényeit. Ha pedig ez tömegesen előfordul, akkor az nemcsak a hite-

lezőnek lesz rossz, hanem a platform csődjéhez is vezethet. Ez az eseménysor pedig nagyban hasonlít a 2008-as eseményekhez, amikor a hitelek fedezetéül szolgáló ingatlanok értéke csökkent, ami először a Lehman Brothers, majd számos másik bank bedőléséhez vezetett, gazdasági válságot okozva.²⁵ Itt érdemes megjegyezni, hogy egyes elemzések szerint a különböző kriptoszolgáltatók között hasonló piaci kapcsolatok, összefonódások figyelhetők meg, mint ami a bankszektorra jellemző a válságot megelőzően, így a kriptopiaccal is jelentős partnerkockázatokat hordoz magában.²⁶

Hozzá kell tenni azt is, hogy a MiCA ugyan előír tőkekövetelményeket, ami mindenképp egy pozitív fejlemény a kriptoszolgáltatók likviditása szempontjából, azonban a hitelezéshez kapcsolódó tartalékképzési, illetve fedezeti követelmények továbbra is hiányoznak a szabályozásból, márpedig az tovább erősíthetné a stabilitásukat.

3.2. A kriptohitelezésre vonatkozó adatok

Következő lépésként a kriptohitelek mennyiségét kívántuk összehasonlítani a devizahitelekével, hogy rávilágítsunk a veszély nagyságára. Azonban azt tapasztaltuk, hogy ennek kapcsán nincsenek rendelkezésre álló adatok. Ehelyett pár kriptopiaccra vonatkozó adatot kívánunk bemutatni.

Az Európai Központi Bank igyekszik minél átfogóbb képet adni a kriptoeszközökről, azonban ez nagy kihívás és gyakran falakba ütközik. Ennek oka elsősorban a kriptoeszközpiacok sajátosságaiból ered, ami miatt olykor átláthatatlan annak működése. További probléma, hogy egyszerre szükséges az on-chain és az off-chain adatok, azaz blokkláncon lévő és azon kívüli adatok gyűjtése, amely egyrészt rendkívül időigényes folyamat, másrészt nehezen ellenőrizhető forrásokból származnak. Az EKB célja, hogy javítsa a kriptoeszközök nyomon követését, különös figyelmet fordítva a hagyományos pénzügyi rendszerrel való összefüggésekre, illetve az esetleges kockázatokra. Mivel ez egy gyorsan változó terület, ezért szükségesnek tűnik új mutatók kidolgozása, továbbá az új, illetve a meglévő adatforrások teljesebb feltérképezése. Éppen ezért több kezdeményezés is született az adatokkal kapcsolatos hiányosságok kezelésére.²⁷ Ezek közül a MiCA rendeletet emelném ki, amely előírja, hogy 100 millió eurót meghaladó kibocsátási értékkel rendelkező valamennyi eszközalapú token esetében a kibocsátó negyedévente jelentést köteles tenni az illetékes hatóságnak.²⁸ Véleményünk szerint ez az adatgyűjtés szempontjából már egy előrelépés és jó irány a későbbi statisztikák elkészítéséhez.

Az MNB egy sajtóközleményében azt olvashatjuk, hogy piaci becslések szerint Magyarországon már mintegy 200 ezer ügyfél rendelkezik kriptoeszközökkel, vélhetően a többség Bitcoinnal és ezenkívül különböző ügyleteket is kötnek kereskedelmi platformokon, például kriptotőzsdéken.²⁹ Továbbá a közérdekűadat-igénylés során az MNB-től megtudtuk, hogy nem gyűjt adatokat a kriptovagyon vonatkozásában. Ez úgy véljük aggodalomra adhat okot, ugyanis, ahogy azt a sajtóközlemény és a kriptotőzsdéken való aktivitás is mutatja, már így is számos magyar háztartás érintett. Egyúttal azt is ki kell emelni, hogy a helyzet feltehetően változni fog a MiCA rendelet hatására.

3.3. A kriptohitelek és a devizahitelek tájékoztatóinak összehasonlítása

Ahogy a fentiekben kiemelésre került, a kriptohitelezés és a devizahitelezés számos hasonló veszélyforrást rejt. Az alábbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy vajon ez a hasonló fogyasztói tájékoztatókkal párosul-e.

A devizahiteles ügyek központi kérdése az volt, hogy vajon a fogyasztókat megfelelően tájékoztatták-e a hitelintézetek a devizahitelek kockázatairól, így először az erre vonatkozó kötelezettségeket ismertettjük.

2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) az ügyfelek tájékoztatása kapcsán kimondja, hogy a pénzügyi intézmény az ügyfélfogadásra nyitva álló helyiségben közzéteszi, illetve elektronikus úton is elérhető-

vé teszi a fogyasztók számára a kamatokat, szolgáltatási díjakat, az ügyfelet terhelő egyéb költségeket, a késedelmi kamatokat, valamint a kamatszámítás módszerét. Ezen bekezdés kimondja továbbá azt is, hogy az általános szerződési feltételeket (ÁSZF) is tartalmazó üzletszabályait, valamint az ügyfelek számára ajánlott pénzügyi és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos szerződési feltételeket is a fogyasztók számára elérhetővé kell tenni.³⁰

A pénzügyi intézményeket 2005. január 1-je óta terhel a devizahitel kockázatairól nyújtandó tájékoztatási kötelezettség. Az egyik legfontosabb eleme nem más, mint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás. Ez alatt lényegében a különböző devizák átváltási árfolyamának az ingadozása miatt keletkezett kockázatot kell érteni, pontosabban a forinttól a kölcsön devizanemére történő átváltásából eredő különbözetet értjük a havi törlesztőrészletek vonatkozásában. Az erről szóló tájékoztatási kötelezettséget már a korábbi Hpt., azaz az 1996. évi CXII. törvény is előírta, hogy a devizahitel nyújtására irányuló szerződések esetén a kockázatfeltáró nyilatkozatnak az árfolyamkockázat ismertetése mellett tartalmaznia kell annak a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását is.³¹

A devizahiteles perek kapcsán a Kúria az Európai Unió Bíróságához (EUB) fordult a rendelkezés értelmezése végett. Az EUB a tájékoztatás tartalmát aszerint ítélte meg, hogy az vajon megfelel-e a világos és érthető megfogalmazás követelményének, vagyis az átláthatóság (transzparencia) elvének. Az EUB szerint ez akkor valósul meg, ha: a) a szerződésben egyértelműen feltüntetik a bank által devizában meghatározott kölcsönösszeget, amelyet a lerovó pénznemhez viszonyítva kell meghatározni; b) amennyiben a devizaösszeget a folyósításkori árfolyamhoz igazítják, a kölcsönösszeg átszámításának módja, az alkalmazott árfolyam, a törlesztőrészletek és a futamidő átlátható kell legyen, hogy az adós fel tudja mérni a szerződés gazdasági hatásait, különösen a kölcsön teljes költségét; c) a tájékoztatásnak ki kell terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére és annak kockázataira, azaz a kölcsönfelvétel lakóhely szerinti ország fizetőeszközének leértékelődése és a külföldi kamatlábak emelkedése által a törlesztőrészletekre gyakorolt hatásaira.³² Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatásnak tehát nem csak alaki és nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is.³³

A válság és a következményeinek hatására szükségessé vált, hogy a hitelfelvevők tájékoztatására vonatkozó szabályokat módosítsák, illetve javítsák, így a Hpt. 2010-es módosítása után a már említették túl az üzletszabályzatnak tartalmaznia kell a Központi Hitelinformációs Rendszerrel (KHR) kapcsolatos adatkezelési szabályokat, valamint devizaalapú jelzáloghitel- vagy pénzügyi lízingszerződés esetén az alkalmazott számítási módot, és hogy a forintban meghatározott összeg kiszámítására mely időpontban kerül sor.³⁴ Ebből is látszik, hogy a devizahitelekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség az évek során egyre szélesedett, hogy az állam és a társadalom észlelje a nem megfelelő tájékoztatásból eredő problémákat.

Ehhez képest a kriptohitelek vonatkozásában nem kapunk ilyen átfogó tájékoztatást. Az összehasonlításhoz kettő tájékoztatót vetünk alapul, amelyek a kriptohitelezés veszélyeire hívják fel a figyelmet, valamint arra, hogy a fél milyen kötelezettségeket vállal.

Ezek a tájékoztatások egyrészt rendelkezést tartalmaznak a fedezetkiegészítési felhívásokra (margin calls), amely annyit tesz, hogy a fogyasztók biztosítékot helyeznek letétbe és ennek terhére veszik fel a hitelt, és ha a biztosíték értéke egy meghatározott érték alá csökken, akkor a hitelfelvevőknek további biztosítékot kell letétbe helyezniük, vagy a platform értékesíteni fogja az addig fedezet helyezett eszközöket.³⁵ A két kriptohitel-tájékoztató alapján ez csupán csak lehetőség a hitelező részére, sőt a biztosíték értékesítését az adós tájékoztatása nélkül is megkezdheti a platform, még hozzá saját belátása szerint anélkül, hogy figyelembe venné a hitelfelvevő érdekeit. Másrészt ugyan tartalmaz arra vonatkozóan tájékoztatást, hogy a kamatlábakat miként kell számítani, illetve, hogy azok változhatnak, ahogy maga a kriptoeszköz értéke is, ez azonban túl általánosan van megfogalmazva. Nincsenek például konkrét, számszerűsített példák, ahogy az a hagyományos hiteleknel jellemző. Továbbá ami még mindkettőben szembetűnő, hogy lényegében a hitelfel-

vevő minden kriptohitel-szolgáltatással kapcsolatban felelősséggel tartozik, de maga a platform nem vállal felelősséget az ügylettel kapcsolatban. Sőt lényegében a platform teljes egészében önállóan határozza meg a feltételeket és a megkötés után is egyoldalúan változtathat azokon.³⁶

4. De lege ferenda

Összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy a MiCA egy komoly előrelépés az Európai Unió részéről a szabályozás tekintetében, azonban akadnak még ezzel kapcsolatban megoldásra váró kérdések. Mi ezek közül a kriptohitelezéssel kapcsolatos problémákra kívántunk rávilágítani. Az alábbiakban a devizahitelezés tanulságait is alapul véve kívánunk javaslatokat megfogalmazni a kriptohitelezés kapcsán. Úgy gondoljuk, hogy a MiCA rendelet által nem rendezett kérdések terén is a hagyományos pénzügyi szolgáltatókhoz hasonló szabályozásra lenne szükség.

Az első javaslatunk a kriptohitelek biztosítékaihoz kapcsolódik. Ennek kapcsán ismét ki szeretnénk emelni, hogy amennyiben kriptoeszköz szolgál fedezetül, annak volatilitása további veszélyeket jelent, arról nem is beszélve, hogy számos kriptoeszköz nagyon összetett és nehezen értékelhető, így nehéz lehet megfelelő fedezetet találni a hitel biztosításához. A fellendülési és visszaesési ciklusok is jelentős mértékű veszteségeket okoznak a befektetőknek, valamint fokozhatják a piaci instabilitást. Habár a kriptohitelezők és a hagyományos pénzügyi intézetek közötti kapcsolat korlátozott, egy piaci pánik – a befektetés biztonságos eszközökbe menekítése érdekében történő eladás – egy olyan viselkedési jelenség, amelyet nagyon nehéz előre megfékezni, és félt, hogy a következő pánik a kriptopiacion fog elindulni, majd onnan áterjed a hagyományos pénzügyi közvetítő-rendszerre.³⁷

Úgy gondoljuk, hogy a kriptohitelezés kapcsán is indokolt lenne hitelfedezeti követelmények szigorítása. Szabályozni szükséges, hogy mi fogadható el egyáltalán fedezetként, annak milyen arányban kell állnia a hitel összegével, és mely esetekben kezdeményezhet a hitelező/platform margin callt, illetve mikor lehet a fedezetet értékesíteni. Célszerű lenne tehát a feltételeket úgy meghatározni, hogy a hitelfelvevőnek, azaz a gyengébb félnek is több jogosultsága legyen ezzel kapcsolatban.

További javaslatunk, hogy az adósok hitelkockázatának felmérését is szükséges előírni, hiszen jelenleg bárki pár kattintással kriptohitelhez juthat, anélkül hogy a platform meggyőződne, vajon megbízható adósról van-e szó. Nem is beszélve arról, hogy ezek a hitelek teljesen észrevétlenek a KHR számára. A 2008-as gazdasági válság egyik legnagyobb tanulsága az volt, ha a bankoknak a hitelkihelyezési tevékenysége nincs megfelelően szabályozva, akkor a minél nagyobb nyereség elérése érdekében olyan adósoknak is folyósítanak hitelt (főleg, ha a gazdaság éppen szárnyal), akiknek a teljes pénzügyi rendszer biztonsága érdekében nem lenne szabad. A válság rávilágított, hogy ezek a subprime hitelek veszélyesek lehetnek a pénzügyi közvetítőszektor stabilitására. Éppen ezért szükséges lenne a kriptohitelezés kapcsán a hagyományos hitelezésre jellemző korlátokat felállítani (pl. jövedelemarányos törlesztőrészlet szabály).

Emellett a fogyasztók tájékoztatása kapcsán további részletszabályok előírását tartjuk kívánatosnak. A 2008-as gazdasági világválságot követően számos család került bajba Magyarországon, mivel korábban devizaalapú hitelt vett fel, jövedelmét viszont forintban szerezte, így a forint gyengülése hatására törlesztőrészletük havi összege – bár devizában változatlan maradt – forintban többszöröseire nőtt. Ezt az összefüggést azonban a devizahitel felvevő lakosság nem ismerte, illetve nem értette, elsősorban a megfelelő tájékoztatás hiánya miatt. Hasonló problémák akkor is előfordulhatnak, ha valaki kriptoeszközben vesz fel hitelt, miközben jövedelme hagyományos pénznemben keletkezik. Éppen ezért a lakosság számára egyértelmű konstrukciókat kell kínálni, amelyek könnyen értelmezhetőek és átláthatóak. Ennek legfőbb eszköze a részletes tájékoztatási kötelezettség előírása.³⁸ Ugyan a kriptohitelező platformok többsége már most is rendelkezik tájékoztatóval, azonban ezek elérése körülményes a fogyasztó számára, tartalmuk tekintet pedig túlságosan általánosak. Szükséges lenne, tehát a tájékoztatót úgy közzétenni, hogy az egyértelmű és érthető legyen, a felek jogait és kötelezettségeit pedig jobban konkretizálja.

Végezetül pedig a befektetők, illetve a betétesek védelme kapcsán szeretnénk egy javaslattal élni, miszerint szükségesnek tartjuk akár a BEVA, akár az OBA, vagy akár egy teljesen új, „kriptopénztárca védelmi szerv” ernyője alá bevonnai a kriptoszolgáltatókat és ezáltal azok ügyfeleit. Azaz a kriptoszolgáltatóknak tagként csatlakozniuk kellene ezen szervek valamelyikéhez, mivel csak ennek tagjaként végezhetnék a tevékenységüket. Ha pedig a kriptoszolgáltató csődbe megy, akkor az ügyfelek ennél a kriptopénztárca-védelmi szervnél számíthatnak kártalanításra a BEVA, illetve az OBA kapcsán ismert százezer eurós összeghatárig.

Záró gondolatok

Összegezve elmondható, hogy bár a kriptopiacion számos területet szabályozása alá vonta már az uniós és a hazai jogalkotó, egyes részei továbbra is jogilag szürke zónában mozognak. Kutatásunk célja az volt, hogy a devizahitelekkel kapcsolatos problémák mentén, ezzel vont párhuzamok alapján megoldásokat keressünk a kriptohitelezés jogi hiányosságaira. Javaslatainkkal a szabályozás lehetséges irányait kívántuk felvázolni, amely a jogalkotó számára alapul szolgál a részletszabályok megalkotásához.

Végezetül hangsúlyozni kívánjuk, hogy azért is rendkívül fontos a kriptohitelezés szabályozása, mivel egyre több fogyasztó érintett. Úgy tűnik, sem a fogyasztóvédelmi, sem a pénzügyi fogyasztóvédelmi szervek nem érzik magukénak a kérdést. Az általános fogyasztóvédelmi szervek nem tudnak mit kezdeni a kriptohitelezéssel, mivel hiányzik náluk a szükséges szakértelem. Míg a speciális pénzügyi fogyasztóvédelemmel foglalkozó MNB-nél azt látjuk, hogy jelenleg nem gyűjt adatokat a kriptovagyon vonatkozásában. A fogyasztók tehát védelem nélkül maradnak. A devizahitelezés kapcsán láthatunk, hogy a szabályozás hiánya milyen komoly problémákat okozhat, ezért úgy véljük a jogalkotónak még azelőtt kéne megtennie a szükséges lépéseket, hogy a történelem megismételne önmagát. Ugyanis jelenleg egy már ismert a szakadék felé rohanunk, és jó lenne, ha valaki korlátokat állítana a szakadék szélére, mielőtt ismét beleesünk.

Jegyzetek

- 1 HALÁSZ Zsolt: Kihívások a pénzügyi fogyasztóvédelem szabályozásában: kriptoeszközök és ügyfélvédelem. In: *Iustum aequum salutare*, XVIII. évf. 1. sz. (2022) 81.
- 2 ZETSCHE, Dirk A. – BUCKLEY, Ross P. – ARNER, Douglas W. – Ek, Maurits C. van: Remaining regulatory challenges in digital finance and crypto-assets after MiCA. In: *UNSW Law Research Paper*, 2023. 83.
- 3 A kriptoeszközökről szóló európai rendelet <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html> [2024. 02. 27].
- 4 BIBÓK Balázs: Itt az új, egységes kriptoszabályozás

(MiCA). <https://fintechzone.hu/itt-az-uj-egyseges-kripto-szabalyozas-mica/> [2024. 03. 04].

- 5 A kriptoeszközök piacainak szabályozás (MiCA) <https://cryptoguide.hu/a-kriptoeszkozok-piacainak-szabalyozasa-mica/> [2024. 03. 22].
- 6 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/1114 rendelete (2023. május 31.) a kriptoeszközök piacairól, valamint az 1093/2010/EU és az 1095/2010/EU rendelet, továbbá a 2013/36/EU és az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról (MiCA rendelet) 3. cikk (1) bek. 5. pont.
- 7 A kriptoeszközökről szóló európai rendelet [\[lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html\]\(https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html\) \[2024. 02. 27\].](https://eur-

</div>
<div data-bbox=)

- 8 TOMCZAK, Tomasz: Crypto-assets and crypto-assets' subcategories under MiCA Regulation. In: *Capital Markets Law Journal*, Vol. 17., 1. 3., 2022., 377–380.
- 9 VIDÁCS Dávid: A kriptoeszközök szabályozásának tervezett keretei. <https://www.mnb.hu/letoltes/dr-vidacs-david-janos-a-kriptoeszkozok-szabalyozasanak-tervezett-keretei.pdf> [2024. 02. 27].
- 10 MiCA rendelet 2. cikk (3) bek.
- 11 Az NFT-kről ld. bővebben Breszkovics Botond: A nem-

helyettesíthető tokenek formálódó jogi helyzete az EU területén. In: Kovács Bettina – GLÁZER-KNIESZ Adrienn – TISLÉR Ádám (szerk.): *XII. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia Konferenciakötet*, Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, 2024.

12 DIAMATO, Alessio – ORSINI, Vincenzo: Beyond Bitcoin: Understanding Legal Boundaries of Blockchain Technology. In: *European Journal of Privacy Law and Technologies*, Vol. 2022, I. 1., 2022. 120.

13 A kriptoeszközök piacainak szabályozás (MiCA) <https://cryptoguide.hu/a-kriptoeszkozok-piacainak-szabalyozasa-mica/> [2024. 03. 22.].

14 FLÓR NÁNDOR László: A magyar devizahitel-válság története. <https://www.oecconomus.hu/irasok/a-magyar-devizahitel-valsag-tortenete/> [2024. 04. 01.].

15 MiCA rendelet 19. cikk.

16 KIRÁLY Péter Bálint: *A blokkláncok és a kriptoeszközök adójogi, pénzügyi fogyasztóvédelmi és monetáris politikai aspektusai*. Doktori értekezés 2023. 134–143.

17 Nem úszták meg: elkapták a 2022-es kriptó összeomlás főbb szereplőit <https://kriptoakademia.com/2023/10/07/nem-usztak-meg-elkaptak-a-2022-es-kriptó-osszeomlas-fobb-szereploit/> [2024. 04. 01.].

18 2024. évi VII. törvény a kriptoeszközök piacáról 1. § (1)–(2) bek.

19 Itt a törvényjavaslat, társadalmi egyeztetés indul a kriptovaluták magyarországi bevezetéséről <https://kriptoakademia.com/2024/03/01/torvenyjavaslat-es-tarsadalmi-egyeztetes-a-kriptovalutak-magyarorszag-bevezeteserol/> [2024.03.22.].

20 BÍBÓK Balázs: Itt az új, egységes kriptoszabályozás

(MiCA). <https://fintechzone.hu/itt-az-uj-egyseges-kriptoszabalyozas-mica/> [2024. 03. 04.].

21 JUHÁSZ Marianna: *A kriptoeszköz-utalások EU-szintű szabályozása*. <https://fintechzone.hu/a-kriptoeszkoz-utalások-eu-szintu-szabalyozasa/> [2024. 03. 02.].

22 AVGOULEAS, Emílios – SERETAKIS, Alexandros: How Should Crypto Lending Be Regulated Under EU Law? In: *European Business Organization Law Review*, Volume 24 (2023) 426.

23 WADE, Jacob: *Crypto Lending: What it is, how it works and types* <https://www.investopedia.com/crypto-lending-5443191> [2024. 10. 19.].

24 Kripto Akadémia: Lendületet kapott a bitcoin alapú hitelezés <https://kriptoakademia.com/2024/09/27/lenduletet-kapott-a-bitcoin-alapu-hitelezes/> [2024. 10. 09.].

25 Elemzőközpont: Lehman-esemény, Lehman csőd jelentése, magyarázata <https://elemzeskozpont.hu/lehman-esemeny-lehman-csod-jelentese-magyarázata/> [2024. 11. 02.].

26 KOKORIN, Ilya: The anatomy of crypto failures and investor protection under MiCAR. In: *Capital Markets Law Journal*, Vol. 18., I. 4., 2023. 502.

27 KERNER, Isabel et al.: Crypto-asset database and indicators at the European Central Bank (ECB). 10–11. <https://www.imf.org/en/Search?q=isabel%20kerner&sort=relevancy> [2024. 10. 04.].

28 MiCA rendelet 22. cikk (1) bek.

29 Fokozott befektetői kockázattal járhatnak a kriptoeszközök, kriptotőzsdék <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2024-evi-sajtokozlemenyek/fokozott-befektetoi-kockazattal-jarhatnak-a-kriptoeszkozok-kriptotozsdek/> [2024. 10. 04.].

30 2013. évi CCXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról (Hpt.) 271. § (1) bekezdés c) pont.

31 SIMON Károly László: Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás hibái és jogkövetkezmenyei. In: *Jogtudományi Közöny*, 2019/12. 491–493.

32 SIMON Károly László i. m.

33 Kockázatvállalás és tájékoztatási kötelezettség a devizahitel-szerződések kapcsán <https://kozjavak.hu/kockazatvallas-es-tajekoztatasi-koteleztseg-devizahitel-szerzodesek-kapcsan/> [2024. 10. 28.].

34 SZABÓ Gergely: Mit jelent, ha elmaradt a kockázatfeltáró nyilatkozat a devizahiteles szerződés esetén? <https://kocsisszabougyved.hu/mit-jelent-ha-elmaradt-a-kockazatfeltaró-nyilatkozat-a-devizahiteles-szerzodes-eseten/> [2024. 10. 28.].

35 WADE, Jacob: *Crypto Lending: What it is, how it works and types* <https://www.investopedia.com/crypto-lending-5443191> [2024. 10. 19.].

36 Készült a Coinex és Bybit tájékoztató alapján Ld.: <https://support.coinex.com/hc/en-us/articles/23056878228505-CoinEx-Loans-Service-Agreement> [2024. 10. 31.] és <https://www.bybit.com/en/help-center/article/Terms-and-Conditions-Crypto-Loan> [2024. 10. 31.].

37 AVGOULEAS, Emílios – SERETAKIS, Alexandros i. m. 428–429.

38 FLÓR NÁNDOR László: A magyar devizahitel-válság története. <https://www.oecconomus.hu/irasok/a-magyar-devizahitel-valsag-tortenete/> [2024. 04. 01.].

E-KÖNYV

A DIGITÁLIS ÁTALAKULÁS SZABÁLYOZÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN

SZERZŐ: Tóth András

ÁRA: 7000 Ft



A digitális átalakulás és technológiai fejlődés alapjaiban változtatja meg a világgazdaságot és a világpolitikát. Az Európai Uniót ez a kihívás két nagy globális versenytársa – az USA és Kína – közé szorulva, az egységes belső piac kialakítására irányuló harmonizációs projekt befejezettsége előtt érte. Mivel az Európai Unió belső piacának kialakítása mögötti egyik érv az EU tagállamai globális versenyképességének erősítése, így a digitális átalakulásra adott európai válasz is elsősorban a jogi szabályozásban manifesztálódott, mint a belső piaci harmonizáció eszközében. Ennek köszönhető, hogy az EU a digitális átalakulás első számú szabályozója a világban. Ez ugyan értékalapú megközelítés, de a globális versenyképességi kihívásokat nem oldja meg, miként erre a Letta- és a Draghi-jelentés is rámutat. Ez a könyv ebben a kontextusban vállalkozott arra, hogy átfogóan tárgyalja az Európai Unió digitálisátalakulás-szabályozását, bemutatva azokat az elveket és értékeket, amelyek a harmonizációs jog mögött felsejlenek. Az egyre áttekinthetlenebbé váló európai szabályozásra tekintettel a könyvnek külön erénye, hogy világossá teszi a különböző szabályozások egymáshoz való viszonyát és számos gyakorlati példát is ad az alkalmazandó jogok elhatárolására.